

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm III. Sanè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

modo exemptos esse, habetur expressè in cit. c. vnico. Ergo, &c. Probatur maior: Si enim Iudex secularis iurisdictionem habeat in personam in ordine ad bona eius, poterit eam cōpellerere per coërcitionē seu pœnam saltē pecuniariam, cum alioquin eius potestas in personā frustranea esset, quam obrem exinde quodd dominus feudi in causis feudalibus iurisdictionem habeat in clericos vafallos, eōsque proinde personaliter citare possit, consequenter infertur, quodd eosdem inobedientes & feudi legum transgressores mulctare possit, vti docui lib. 4. Th. mor. tr. 9. c. 5. n. 3.

Sed dubium est de dictis personis, num etiam priuilegio canonis, si quis suadente, gaudere debeant: Facilis est responsio, clericos coniugatos gaudere priuilegio canonis, vti docui cit. part. 2. c. 5. n. 3. At verò mulieres eorum non gaudent, cum nec clerici sint, nec personæ religiosæ, vt pono. Quid verò sentiendum sit de personis conuersis, explicauit in cit. cap. 5. n. 4.

3. **QVÆRITVR II.** An excommunicatio, quæ hoc capite Iudici seculari clericum constringenti infertur, sit sententiæ latæ, an ferendæ. Posterius hoc docet Glossa hîc: sed dicendum est, esse sententiæ latæ, nam iste loquendi modus, excommunicatus, ab Ecclesiâ præcisus sit, significare potest sententiam latam secundum Glossam celebrem in c. 2. ver. innodetur, de hæreticis in 6. quare ita explicari debet, si alia iura id continent, sicut in proposito casu, excommunicationem esse latæ sententiæ. c. nuper 29. de sententiâ excommunicationis, & alia.

CAPITVLVM III.

Sanè.

SUMMARIVM.

1. Ratione rei, de qua agitur, sortitur quis forum, vbi res est.
2. Hoc autem intelligendum est in casu, quo controuersia sit in re, quæ sub alieno iudice sita est. & de actione reali, non personali, item non de rebus mobilibus, sed immobilibus tantum.

3. *Malè hinc colligitur, quodd clerici in causis civilibus coram seculari iudice conueniri possint.*

SI duo Episcopi diuersarum prouinciarum controuersiam habeant v. g. de parochiâ, ad cuius diocesi pertinerere debeat, tum illis Primas seu Metropolitanus Iudices det ad agnoscendum, in cuius prouinciâ sit Ecclesia, de qua contenditur. Ex hoc c. colligit Glossa, ver. prouincia, quodd ratione rei, de qua agitur, sortiatur aliquis forum, argum. l. vlt. C. vbi in rem actio.

Hoc dictum in primis intelligi non debet absolutè, sed respectiuè, si videlicet controuersia sit de re, quæ sub alieno Iudice sita est, iuxta cit. cap. vlt. deinde intelligi debet, non actione personali, sed reali tantum. Ita enim docent Legistæ cum Bartolo in l. vlt. quodd in actionibus personalibus aliquis nō sortiatur forum ratione rei sitæ in territorio alieno. Idem quoq; docet Imola hîc n. 3. Felin. ver. ex dicto Innocentij, quodd ratione rei sitæ sub alienâ iurisdictione non possit persona constringi, v. g. Comes Imperij, qui habet ædes Vlmæ, non est magistratui Vlmensi subiectus in personâ, sed tantum ratione ædium, consequenter coram magistratu non potest conueniri ad aliquid dandum, vel faciendū actione personali, v. g. vt ædes, quas alicui donasse perhibetur, actori tradat, sed tantum reali actione, si alius ædes vt suas vendicet, vel hypothecæ nomine obligatas asserat, deinde intentatâ reali actione non potest persona constringi seu obligari, sed tantum res, vt videlicet, si Comes à Magistratu citatus non compareat, actor mittatur in possessionem rei petitæ, ipsemet verò Comes vt personaliter contumax damnari nunquam potest.

Denique intelligi debet regula non de rebus mobilibus, sed tantum immobilibus, quippe quæ propriè sitæ seu positæ dicuntur, vti docet Bartolus & Baldus in cit. l. vlt. v. g. si ciuis Lauinganus transeat per hanc ciuitatem in equo Titij ciuis Dilingani, non potest cōtra illum ne realem quidem actionem instituere coram magistratu isto, cum nec

nec secundum personam, nec ratione equi subiectus sit huic iurisdictioni cuius Lauinganus (nisi dicatur equum hinc abduxisse) si tamen suspectus sit de fuga aut fraude, cogi potest, ut satisfidet per pignora; sin nolit aut non possit, tunc sequestrari debet equus interrim, donec causa cognoscatur à Iudice rei, uti docet Abbas in c. vlt. n. 14. Felinus n. 20.

3 Ex his iam apparet, quam malè aliqui Legistæ allegantes dictam regulam, quòd aliquis sortiatur forum in loco, ubi res sita est, inde colligant, quòd clerici in causis ciuilibus coram seculari Iudice conueniendi sint còtra expressum textum, statuimus, C. de Episcopis, cum enim clerici exempti sint à iurisdictione seculari, proinde de illis iudicandum est, sicut de extraneis; qui autem extranei & personaliter subditi non sunt, conueniri non possunt actionibus personalibus, v. g. ex mutuo, emptione, sed neque realibus, ita ut personæ ipsæ cogantur ad comparandum, &c. Excipio causas feudales, eò quòd ratione feudi persona alioquin non subdita obligationem personalem contrahat erga dominum. Confirmatur, si Iudex in causis ciuilibus iurisdictionem habet in clericos, sequitur, quòd eos non tantum citare, sed etiam ut contumaces declarare, punire, & ad obseruationem latæ sententiæ compellere possit; consequens autem sacris canonibus apertè repugnat, ergo & antecedens: probatur sequela, quia omnis iurisdictione inermis est, nisi habeat vim coercitiuam seu coactionem aliquam iuxta l. vlt. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictione.

Quod attingit ad textum huius capituli, perperam plerique Canonistæ inde colligi putarunt, quòd reus alioqui non subditus conueniri possit coram Iudice loci, ubi res sita est. Causa errandi illis fuit, quia non inspexerunt integrum caput Concilij Africani sub Bonifacio & Cælestino cap. 88. & Concil. Mileuitanum relatum in c. placuit, 16. q. 6. quibus locis decernitur, ut expulsis tunc Donatistis & Pelagianis Episcopi Catholici non cunctentur recipere parochias ad suam dioccesin pertinentes; sin verò controuersia sit de aliqua Ecclesia, ad hancne, vel

illam pertineat dioccesin, nullus Episcopus sibi talem Ecclesiam etiam cum Metropolitano, aut Primatis assensu attribuere præsumat, sed per arbitros à Metropolitanò datos vel à partibus cum eiusdem consensu electis componatur. Quòd si verò accidat, ut diuersarum prouinciarum Episcopi de parochia aliqua contendant, tum is Primas Iudices det, in cuius prouincià situs est locus facer, de quo controuersia existit.

Secundum hanc germanam huius capituli expositionem nulla est difficultas, cum enim neuter Episcopus in possessione parochiæ fuerit, idè coram neutrius Metropolitanò causa juridicè decidenda esset, sed optimè constitutum à Concilio Africano nationali, ut talis causa per arbitros componeretur, quos is metropolitanus dare debeat, in cuius prouincià parochia sita est, quandoquidem is ratione rei aliquid plus potestatis habere videtur in causam, licet non in personam Episcopi extranei, sin autem Episcopus extraneus fuisset in possessione parochiæ, quam alter Episcopus suam vendicaret, tum in optione actoris huius esse, num illum conuenire malit coram metropolitanò rei, seu possessoris, qui illum personaliter constringere posset tanquam subditum, an verò coram metropolitanò rei sitæ, qui tamen in possessorem nihil personaliter attentare posset, sed tantum in rem.

CAPITVLVM IV.

Si quis contrà.

PARAPHRASIS.

Permittendum nequaquam est, ut clerici à laicis teneantur; sed si quispiam contra clericum querelam aut controuersiam habeat, Episcopum eius adeat, qui si suspectus sit actori, deputandus erit executor (seu ab ipso Episcopo, seu, si & hoc actor refugerit, à Vicario seu delegato Sedis Apostolicæ) qui partes cogat, ut communi consensu Iudices seu potius arbitros eligant, & ab his quidquid fuerit constitutum,